

2026-070

SCHRIFTELIJKE VRAGEN

Gemeente Nieuwegein

College van Burgemeester en Wethouders

Postbus 1

3430 AA NIEUWEGEIN

Datum	Contact	Doorkiesnummer	Email
27 februari 2026	Tom Verhoeve	06 19 29 75 45	t.verhoeve@nieuwegeinseeraad.nl

Betreft
Digitale autonomie

Geacht college,

De fractie van D66 Nieuwegein maakt zich zorgen over hoe afhankelijk we als gemeente zijn van een paar grote buitenlandse technologiebedrijven. Denk aan bekende clouddiensten, social media platforms, programma's voor e-mail en documenten, online vergadertools en slimme AI-hulpmiddelen die teksten schrijven of gegevens analyseren. Als deze leveranciers hun voorwaarden veranderen, prijzen verhogen, diensten stoppen of geraakt worden door politieke spanningen of sancties, kan dat direct gevolgen hebben voor de dienstverlening aan inwoners. Ook kan het invloed hebben op wie er in de praktijk toegang heeft tot gegevens van Nieuwegeinse inwoners en wat er met die gegevens gebeurt.

Voor inwoners gaat dit niet over "ICT ergens op de achtergrond", maar over heel concrete dingen:

- kan ik mijn paspoort aanvragen, een uitkering regelen of mijn vergunning digitaal aanvragen zonder dat diensten ineens uitvallen?
- Worden mijn gegevens veilig en netjes behandeld, of komen ze terecht bij partijen waar ik geen zicht op heb?
- Kan de gemeente uitleggen hoe een digitaal systeem of een AI-toepassing tot een beslissing komt die gevolgen heeft voor mij, bijvoorbeeld bij schuldhulpverlening of het beoordelen van een aanvraag?
- En is er altijd een mens die kan meekijken en bijsturen als er iets misgaat?

Op initiatief van D66 heeft de gemeenteraad 2022 het Manifest Digitale Samenleving vastgesteld. Daarin staat dat Nieuwegein open en transparant wil zijn, zorgvuldig met gegevens wil omgaan, inwoners wil beschermen tegen de macht van grote databedrijven en altijd de menselijke maat wil houden.

De gemeente Amsterdam heeft onlangs besloten om in 2035 digitaal zo veel mogelijk autonoom te zijn en de afhankelijkheid van een klein aantal grote, veelal Amerikaanse technologiebedrijven aanzienlijk te verminderen¹. In dat kader wordt daar onder meer gewerkt aan het terugdringen van vendor lock-in, het vergroten van de inzet van Nederlandse en Europese aanbieders, het versterken van publieke waarden in de digitale infrastructuur en het kritisch bezien van de rol van big tech bij cloud, data en artificiële intelligentie (AI).

D66 Nieuwegein herkent deze vraagstukken breder in het land en ziet digitale autonomie – het vermogen van overheden om zelf zeggenschap te houden over data, infrastructuur, algoritmen en cruciale digitale processen – als een randvoorwaarde voor een open, betrouwbare en veilige overheid die kan sturen op publieke waarden in plaats van op commerciële belangen. Het Amsterdamse initiatief verdient daarom ook opvolging in Nieuwegein.

Met de vragen hieronder wil D66 Nieuwegein van het college weten hoe zij hiermee omgaan en welke stappen zij willen zetten om de digitale autonomie van Nieuwegein en de bescherming van onze inwoners te versterken.

Huidige situatie in Nieuwegein

1. Deelt het college de opvatting dat de gemeente in toenemende mate afhankelijk is geworden van een beperkt aantal grote (veelal Amerikaanse) technologiebedrijven voor onder meer cloudomgevingen, kantoorautomatisering, datamanagement, AI-functionaliteiten (zoals AI-assistenten, vertaal- en schrijfhulpen) en cruciale werkprocessen?
 - Zo nee, waarom niet?
 - Zo ja, welke acties onderneemt het college concreet om deze afhankelijkheid te verminderen?
2. In hoeverre kan de gemeente Nieuwegein, mocht dat nodig zijn, op korte termijn overstappen naar een alternatief platform of leverancier voor haar belangrijkste digitale systemen en AI-toepassingen? Kunt u per hoofdproces of -systeem aangeven in welke mate sprake is van vendor lock-in en welke contractuele of technische belemmeringen er zijn?
3. Worden op dit moment AI-toepassingen of algoritmische systemen gebruikt voor de verwerking of analyse van persoonsgegevens van inwoners (bijvoorbeeld chatbots, beslisondersteuning, voorspellende modellen, tekst- of beeldherkenning)? Zo ja:
 - voor welke processen en doelgroepen worden deze ingezet;
 - op basis van welke juridische grondslag;

¹ <https://nos.nl/artikel/2600808-amsterdam-wil-in-2035-onafhankelijk-zijn-van-amerikaanse-techbedrijven>

- welke waarborgen gelden ten aanzien van transparantie, uitlegbaarheid en menselijke tussenkomst?
4. Eerder heeft het college aangegeven dat een algoritme register niet nodig zou zijn. Is dit nog steeds het standpunt van het college? Graag een inhoudelijke toelichting op het antwoord.
 5. Wat zijn de eerste opbrengsten van de eerder toegezegde ethische commissie?

Bescherming van data en publieke waarden

6. In hoeverre worden bij de keuze voor digitale en AI-oplossingen expliciet publieke waarden (zoals privacy, transparantie, non-discriminatie, openheid, toegankelijkheid, menselijke maat en controle over data) gewogen ten opzichte van kosten, gebruiksgemak en marktpositie van leveranciers? Kunt u de huidige praktijk toelichten aan de hand van enkele recente beslissingen?
7. Hoe borgt het college dat data van inwoners van Nieuwegein, zeker wanneer deze in buitenlandse cloudomgevingen worden opgeslagen of door AI-diensten worden verwerkt, voldoende beschermd zijn tegen ongewenste toegang (bijvoorbeeld door buitenlandse overheden) en in lijn met Europese regels worden verwerkt?
8. Op welke wijze geeft het college uitvoering aan de in het Manifest Digitale Samenleving vastgelegde waarde dat inwoners moeten worden beschermd tegen de macht van grootdatabezit, in het bijzonder waar het gaat om grote (vaak buitenlandse) technologie- en AI-bedrijven en dataplatformen die door of voor de gemeente worden gebruikt?

Samenwerking, alternatieven en innovatie

9. Onderzoekt de gemeente Nieuwegein, al dan niet samen met andere gemeenten of regionale partners, de mogelijkheden voor meer gebruik van open-source oplossingen, Europese cloudaanbieders, publieke AI-voorzieningen en/of gezamenlijke publieke infrastructuur? Zo ja, welke (pilot)trajecten lopen er momenteel; zo nee, is het college bereid dit te verkennen en op welke termijn?
10. In hoeverre zet de gemeente actief in op de principes van Common Ground (scheiding van data en applicaties, gebruik van gestandaardiseerde API's en open standaarden) om vendor lock-in te verminderen en meer uitwisselbaarheid tussen leveranciers en AI-componenten te creëren? Voor welke domeinen of systemen zijn al concrete stappen gezet, en welke vervolgstappen voorziet het college?

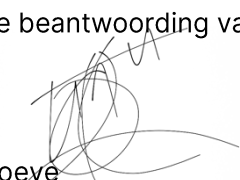
Ambitie digitale autonomie voor Nieuwegein

11. Is het college bereid de ambitie uit te spreken om de afhankelijkheid van een klein aantal grote, voornamelijk buitenlandse technologie- en AI-bedrijven de

komende jaren substantieel te verminderen, en daarbij te streven naar meer digitale autonomie en het versterken van publieke waarden in de digitale infrastructuur van Nieuwegein? Graag een toelichting.

12. Overweegt het college om concrete doelen te formuleren voor het aandeel Nederlandse en/of Europese aanbieders in de gemeentelijke cloud-, software- én AI-portefeuille (bijvoorbeeld een streefpercentage voor 2030 of 2035)? Waarom wel of waarom niet?
13. Hoe verhoudt de ambitie om meer digitale autonomie te realiseren zich tot de keuzes die de gemeente maakt rond deelname aan Common Ground, het gebruik van open standaarden, open-source-componenten en herbruikbare bouwblokken? In hoeverre gebruikt het college deze architectuurprincipes expliciet als middel om afhankelijkheid van individuele leveranciers – inclusief AI-dienstverleners – te verminderen?
14. Ziet het college mogelijkheden om – vergelijkbaar met de ambities elders – een tijdpad en concrete doelen vast te stellen voor het vergroten van digitale autonomie, inclusief de verantwoorde inzet van AI (bijvoorbeeld richting 2030 en 2035), en deze vast te leggen in een meerjarenstrategie die ter besluitvorming aan de raad wordt voorgelegd?

Wij zien de beantwoording van deze vragen met belangstelling tegemoet.

Tom Verhoeve
fractievoorzitter